

Programa No. 050 – GÉNESIS 40:1 - 41:14

Ari munasqa kawsaqey ñapis wakichisqaña karishani qanwan noqawan khuska puririyta qallarinancejpaj, diosmanta qhelqasqaman-jina Kay 40 t'aqapi, Genesis qhelqapi willawanchej kikin carcelpi wisq'asqa kashasqanku, faraonpa kamachisnin t'antata ruwaj, coperopiwani. Chayllapitaj Josepis wisq'asqa kasharqa, ima jucharaykuchus paykuna wisq'achikusqanku, mana willawanchejchu. Joseqa allillanpi kasharqa carcel ukhupi, manataj Diosqa saqerpayasqachu, astawampis Joseta yanapasharqapuni. Ñawirina kunanqa 1-3 chijllaykama, kay 40 t'aqamanta:

Uj kuti reyman vinota jaywaj runa copero nisqa, jinalltaj t'antata ruwaj runapis, Egiptomanta rey patronninkoj contranta sajrata ruwarqanku. Chaymanta rey Faraon mayta phiñakuspa, iskyanin kamachisninta carcelman wisq'aykucherqa. Paykuna karqanku kamachispa kurajkunanku. Ujnenqa vinota ruwajkunata kamachej, ujnintaj t'antata ruwajkunata. Paykunata presosta apacherqa presosta qhawachej capitampa wasinman, maypichus carcel karqa, chayman. Chayllapitaj Josepis preso kasharqa. (Gen.40:1-3)

Reparana kay iskay runasta, mana unaytachu wisq'asqa kankuman karqa. Joseqa paykunamanta mana ima yanapatapis jap'inmanchu karqa. Pillapis Josejina unayta carcelpi kaspaqa, llakiywan atipachikunmanña karqa, Joseqa mana jinatachu atipachikuj, Diospi jap'ikuspapuni kawsarqa. Rikuna imaynatachus 4 chijllaypi nisqanta:

Jinapi presosta qhawajkunaj capitannin Joseman nerqa chay iskay presosman imatachus mañasqankuta jaywananta; paykunaqa unaytaña carcelpi karqanku. (Gen.40:4)

Joseqa yanapaykuj kay iskaynin runasta, carcelmanta capitan nisqanman jina. Kunan rikuna 5,6 chijllaykunapi nisqanta:

Uj ch'isi iskaynin presos, vinota jaywaj, t'antata ruwaj ima mosqhokorqanku sapa ujninku, sapa ujninkotaj uj imata niyta munarqa. Chantá tutamanta Joseqa presosta watukuspa, rikorqa llakisqa kasqankunta. (Gen.40:5,6)

Joseqa k'acha runa kaspa paykunata llakisqa uyayojta rikuspa waturisqa. Sapa p'unchay paykunata atiendej kay iskaynin runasta. Llakisqata rikuspataj, paykunata sonqocharisqa. Rikuna kunanqa imaraykuchus paykuna llakisqa kasqanku, 7,8 chijllaykunapi, kay 40 t'aqa, Genesis qhelqamanta:

Taporqataj paykunata: Imamantá llakisqa kashankichejri? Nispa. Paykunataj kuticherqanku: Sapa ujniyku mosqhokuyku, manataj pipis kanchu mosqhokusqaykuta sut'inchanawaykupaj imatachus niyta munasqanta, nispa. Josetaj nerqa: Manachu Dios chaykunataqa sut'inchan? Willariwaychej chay mosqhokusqaykichejta, nispa. (Gen.40:7,8)

Joseqa tukuy ima ruwasqampi Diospa yanapayninta jatunchajpuni. Jinallatataj uj waynapis, astawan qhepapi karu llajtapi kashaspa, Daniel sutiyoj Diosta jatunchajpuni tukuy imapi. Ajinata kunampis, noqanchejpis tukuy imapi Diosta jatunchanapaj llank'ana. Jesuspi jap'ikunkiña chayqa,? tukuy imata Diosta jatunchanapaj ruwanaykitiyan. Noqayku yuyayku, wakin hermanos mana Diosta jatunchankuchu imata jap'ispapis, chayrayku mana astawan Dios yanapanñachu. Ajinata juchapi kawsaspa Diosta mana kusichinchejchu, manataj payta jatunchachejchu. Yuyarinapuni tukuy imapis paymanta jamun, paypa makimpi kanchej. Chayrayku munasqa uyarej wawqemasi, payta jatunchaspa kawsananchej tiyan. Joseqa imata jap'ispapis Diosta jatunchanpuni, ajinata kawsaspa astawan wiñasunchej. Rikunallapuni 9-13 chijllaykunapi nisqanta:

Vinota jaywajkunaj kurajnin mosqokusqanta willayta qallarérqa Joseman: Noqa mosqokuni uj uva sach'a ñawpaqeypi kashajta. Chay uva sach'aqa kinsa ramasnijoj kasqa. Chaytaj q'omeryaspa, t'ikashasqa, t'ikasnintaj sumaj poqosqa uvasman tukusqa. Noqaqa Faraonpa copanta jap'ishani. Uvasta jap'iyta wantaj, chay copaman ch'irwashasqani. Chaymantaqa noqa kikiy jaywashasqani faraonpa makinman. Chantá Jose nerqa: chay mosqoyniykeqa kayta niyta munan: Kinsa ramasnenga kinsa p'unchay kanku; kinsa p'unchay tawan Faraon umaykita oqharichinanta niyta munan. Ñawpaj imatachus ruwarqanki, chayllamantaj kutiykuchisonqa, jinamanta ujtawan Faraonman vinota jaywallankitaj. (Gen.40:9-13)

Jaqay tiempopi Dios Tatanchej mosqoykunawan runaman willaj imastapis. Kunan p'unchaykunapeqa manaña mosqoykunawan willawanchejchu. chikatapuneqa Jaqay p'unchaykunapi Dios willarej paykuna unanchanankupaj jina. Chayrayku faraonman vinota jaywajqa, uvasmanta sumajta yacharqa. Astawan qhepapi Dios willarqa Nabucodonosorman mosqoyllapitaj, pay yachasqanman jina. Kunan kaypi Joseman mosqoyninta willakun, Josetaj sut'inchan Diospa atiyinwan, chayman

jinataj kay coperoqa kutirin faraonta sirvej, kinsa p'unchayninman. Kay jinataj nisqa 14,15 chijllaypi:

Chay jina kajtintaj, noqamanta yuyarikuwanki. Faraonmanqa noqamanta willankipuni, kaymanta orqhopunawampaj. Qampis noqamanta khuyarikuwankipuni ari. Noqataqa hebreospa jallp'anmanta suwamuwanku, chayrayku noqaqa mana kay carcelpi kanaypaj jinachu kani, imaraykuchus mana ima sajratapis ruwanichu, nispa. (Gen.40:14,15)

Kaypi Joseqa coperoman willariytawan, mañakun yanaparinanta, ama qonqapunanta faraompa wasimpi kaspas. Payman willarin mana juchayojta wisq'aykusqankuta, karumanta kaspas mana piniyoj chaypeqa kashan. Kinsa p'unchaymantawan llojsinkiña kaymanta, ama qonqawaychu ari, nispa mañakun. Kay coperoqa ari llojsiytawan yanapasqayki, nerqa. Manataj yachakunchu yanapasqan, kunan rikuna 16-19 chijllaykunata, Genesis qhelqamanta, 40 t'aqapi, chaypi uj mosqoymantawan parlan:

Chaymantaga t'antata ruwajkunaj kamachejninñataj Jose allinta sut'inchasqanta rikuspa, nerqa: Noqapis mosqokullanitaj kinsa canastaspi yuraj t'anta umay patapi kashajta. Patan kajpi, imaymana t'antasta Faraon mikhun, chay t'antas kashasqa; p'isqostajrí jamuspa, chay t'antasta mikhukapusqanku umay patapi canastamanta, nispa. Josetaj nerqa: Qampa mosqokusqaykeqa kayta niyta munan: Chay kinsa canastaga kinsa p'unchay kanku; chaymanta Faraonqa umaykita qholuchispa, sach'aman warkhuchisonqa, p'isqostaj jamuspa, aychasniykita mikhonqanku. (Gen.40:16-19)

Kaypi Joseqa t'anta ruwaj runaj mosqoynintañataj sut'inchan. Kay mosqoypi t'antawan mosqhochan, pay unanchanampaj jina. Kay kutipi Joseqa, t'anta ruwaj runaman willaykun kinsa p'unchaymanta wañuchinankuta, aychantataj alqhamaris mikhunankuta. Kunan rikusun 20-23 chijllaykunaman, chaypi rikusun Josejpa nisqan junt'akusqanta:

Kinsa p'unchaymantawan Faraompa diachakun karqa, paytaj jatun fiestata ruwarqa tukuy kamachisnimpaj. Chay runaspa rikunanta carcelmanta orqhochimorqa vinota jaywajkunaj kurajninta. T'antata ruwajkunaj kurajnintawan. Vino jaywajta watejmanta vino jaywananman kutiykucherqa; jinamanta payqa vinota faraonman jaywallarqataj ñawpajta jina. T'anta ruwajtatajri sipicherqa, Josejpa sut'inchasqanman jina. Chaywampis vinota

***jaywaj runaqa Josemanta mana yuyarikorqachu; astawanqa qonqaporqa.
(Gen.40:20-23)***

Jose wisq'asqallapuni qhepakun, yanapasqayki nej runataj qonqapun, ayllunmanta karupi, mana piniyoj carcelpi wijch'usqa. Payqa mana juchayoj kaspapis wisq'asqa kashan, waynuchulla kashaspapis, Potifarpa warmin ch'ataykusqankurayku wisq'asqa machuyashan. Ajinamanta Joseta, Potifarpa warmin mana paywan puñuykuyta munasqanrayku qosanman llullakuspa ch'ataykun, paytaj wisq'aykuchin. Chayrayku Joseqa kay copero yanapasqayki nisqanta suyashan, coperotaj kusiya llojsipuytawan Josemanta qonqaporqa.

Chaywampis Jose mana llakiywan atipachikurqachu, runasmanta qonqasqa karqa, Diostaj payta waqaychasharqapuni. Sichus copero yanapaykunman karqa chayqa, Jose carcelmanta llojsiytawan wasinman ripunman karqa, manataj faraon mosqhokujtin sut'inchayta atinmanchu karqa, jinamanta ichapis tukuy runa yarqhaywan wañunkuman karqa. Tata Dios munarqa Jose carcelpi kananta maykamachus yuyasqanman jina. Ajinamanta faraon, kamachej mosqhokujtin carcelmanta pusanku sut'inchampaj. Chayrayku Joseqa llamp'u sonqowan suyallarqa Tata Diospi, makimpi kasqanta yachakuspa mana carcelta manchikurqachu.

Joseqa, waynuchu kaspapis tukuy imapi cheqanta ruwarqa. Mana pimampis ch'awkiyarqachu, wawqesninmanpis yanaparqapuni, Potifarmampis cheqanta rikucherqa, carcelmanta kurajmampis sumajta yanapaykurqa, wisq'asqa runamasismampis. Mana pantayniyoj karqa tukuy imapi, Diospa munayninman jinapuni kawsakurqa mayllapipis. Astawan jaqaypi rikusun faraonmampis sumajta yanapaykun. Sichus qan Josejina cheqanta kawsashanki chayqa tukuy runata kusichinki, Diostataj jatunchanki. Diospi jap'ikuspa kawsanki chayqa, cheqanta kawsakunki. Tukuypajtaj saminchay kanki

Kunan p'unchaykunapi runakunaqa mana atienekunapaj jinachu kanku, hermanos kaspapis mana cheqantachu kawsanku wakinkunaqa. Uj iglesiamanta michejnin niwarqa, kaypi ashkha wawqes tiyan, chaywampis pisilla tukuy sonqomanta Diosta sirvikushanku, pisilla atienekunapaj jina kanku. Iglesiapi kajkunaqa cheqanta kawsananku tiyan, Diosman graciasta qona tukuy k'acha wawqemasismanta, paykunaqa Santo Espiritoj yanapayninwan allillampi tiyakunku, jinamanta Diosta kusichinku, tukuy kawsaqestapis sonqochanku, tukuyninchej purajmanta yanapanakuspa Diosta sirvikunapaj.

Joseqa ajina k'acha kawsayniyoj karqa, Diospi jap'ikuspapuni kawsaspa tukuy llakiykunata atiparqa. Diosmanta jap'ikuspa tukuy runata yanaparqa, jatun sonqoyojtaj karqa. Ajinata rikunchej t'anta ruwajta, vino jaywajta ima carcelpi kashaspa yanapaykurqa; kikin wawqesnintapis llamp'u sonqowan qhespichirqa. Diospi jap'ikuspapuni kawsaspa llamp'u sonqoyoj karqa. Ajinamanta Joseqa Diosta jatuncharqa tukuy kawsayninwan. Payqa sumaj runa karqa Diosta kasukuspapuni kawsasqanrayku, tukuy sonqo munakusqanrayku. Imaynatachus ñawpa tatan Abraham Diospi jap'ikuspapuni kawsarqa, ajinallatataj Josepis sumaj poqoyta Diosman jaywarqa.

Chaywampis Joseqa carcelpi wisq'asqa, tukuy imamanta qonqasqa jinalla kakushan. Diosqa mana Joseta qonqarqachu, allimanta Joseta wakichisharqa sumaj ruwanata junt'anampaj, imaraykuchus tukuy imapi mana Diosmanta kacharikuspa kawsakurqa. Munasqa uyarej wawqemasi, Josejpa kawsayninqa sumaj imasta yachachiwanchej. Ari munasqa runamasi Mana yachanichu imaynachus qanpa kawsayniyki kashan, chaywampis yachayku llakiyqa tukuyman chayan, supayqa tukuyta urmachinanpaj mask'ashan.

Uj runa qhelqamuwayku kay jinata: "Ancha llakiypi tarikuni, tukuynejmanta k'uchunchawanku, imanasajtajri? Nispa. Ichapis yuyashanki Diospis saqerparisusqanta, mana jinachu, imaynatachus Joseta mana jayk'ajpis qonqarqachu, ajinallatataj Diosqa mana saqerparisunkimanchu, astawampis suyashan payman k'umuykunaykita, sonqoykita payman kicharinaykita. Tata Diosqa mana llakiypi saquesunqachu, astawampis payman k'askanaykita munan, atiyinwan kallpachasqataj ima pantachitapis atipanaykita. Diosnichejqqa may sumajpuni.

Ajinamanta tukuchanchej kay 40 t'aqamanta yachakuyta, Genesis qhelqamanta. Kunanqa qawarisunchej Kay 41 t'aqapta chaypitaj rikusun Joseta carcelmanta llojsimujta faraompa mosqhoyninta sut'inchasqanrayku. Chanta Joseta churanku tukuy chay faraompa suyusnimpi kuraj kamachej kanampaj, casarachinkutaj faraompa ususin Asenatwan, paywantaj iskay wawasnin tiyan, Manases, Efrainpiwan.

Kay 41 t'aqapi Joseqa carcelpi wisq'asqa kashaspa ujllata jatun kamachej wasinman ripun, jatun runaman tukupun. Tata Dios Joseta carcelpi kashajtin yachachisharqa llamp'u sonqoyoj kayta, Diosllapi atienekuyta, ajinamanta Diospa yuyasqanta junt'anampaj. Sichus noqanchej Diospi jap'ikuspapuni kawsasun

chayqa, jinallatataj Diospa atiyinwan cheqanta wiñasun, paypa munayninman jina kawsanapaj.

Kay jinata rikunchej uj pisi kapuyniyoy yoqallitu wiñan qhapaj runa kanankama. Josejpa kawsayninta rikuspa mayta t'ukurinchej, chay jina jatunyasqanta rikuspa. Carcelpi kashajtin Diospa yanapayninta suyarqapuni, jinallatataj jatun wasipipis Diospi jap'ikuspapuni tukuy imata ruwan. Llamp'u sonqoyoj kanamanta, Pablopis qhelqarqa Romanosman 5:3: ***“Mana chayllachu; astawanqa kusikullanchejtaj llakiykunapi, yachaspa llakiykunaqa pacienciakuyta yachachiwasqanchejta”*** Kunan taripanchej Joseta faraompa wasimpi, imaynatachus Danielta pusarqanku, jatun kamachejkunaj mosqhoyninkuta sut'inchanampaj, ajinallatataj. Kay t'aqata tukuchashaspa rikusun jatun yarqhayta, imaraykutaj Tata Dios chay jina yarqhaywan tukuy runata llakicherqa? Tata Dios, chay jinamanta Jacobta Canaanmanta Egipto jallp'aman pusarqa; chaypi Gosen jallp'api tiyacherqa, cananeoswan pantay kawsaymanta karunchaspa. Kay jinatachá Dios yuyarqa Jacobpa ayllunta waj llajtaman pusayta, imaynamantapis Diosqa munayninta junt'anpuni.

Munasqa uyarej wawqemasi, Josemanta astawan yachakushaspa, reparasun imaynatachus Jesusman rijch'akusqanta. Astawan ñawpajpi rikusun chaykunata, kunanqa ñawirina Genesis Qhelqata, 41 t'aqapi, uj chijllayta:

Iskay watas pasayta Faraonqa mosqokorqa. Chay mosqoynimpi pay kashasqa Nilo mayu kantupi. (Gen.41:1)

Kay t'aqapi Faraompa mosqoyninmanta willan. Yuyarina, Joseqa iskay watataña carcelpi wisq'asqa kashan, pasaj t'aqapi iskay mosqoykunata sut'incharqa, coperoj mosqoyninta, t'anta ruwaj mosqoynintapis. Kay t'anta ruwajpa mosqoynenqa llakiypaj karqa, Jose nisqanman jina payta sipispa wañucherqanku, carcelmanta orqomuytawan. Jinallataj copero mosqoynimpis junt'akorqa, payqa Faraonta sirvej kusiyan kutiykurqa. Jose paykunata mañakorqa, ama qonqanankuta, chaywampis coperoqa Josemanta qonqakaporqa. Ajinata iskay wata pasayta, Joseqa carcelpiraj wisq'asqa kakushan, Diospi suyaspallapuni. Jinallaman Faraon uj mosqoywan manchayta llakikorqa. Rikuna imaynatachus kay mosqoynin kasqanta, 41:2,3 chijllaykunapi:

Chaypi rikusqa qanchis sumachaj wira wakasta mayumanta llojsimushajta, mikhushajtataj totora ukhupi pastosta. Chaykunaj qhepantataj qanchis millay

tullu wakas llojsimullasqankutaj mayumanta; chay wira wakaspa ñawpaqenmantaj mayu kantupi qayllaykushajta rikusqa. (Gen.41:2,3)

Egiptomanta jatun kamachej, Faraon nisqa, mosqoynimpi wakasta rikusqa. Ñawpajta rikusqa qanchis sumaj wira wakasta. Chantá rikullasqataj qanchis tullu wakastañataj. Faraon willakun mosqoyninta 4 chijllaypi:

Chantá chay millay tullu wakasqa oqoykusqanku chay wira wakasta. Jina kashajtintaj, Faraonqa ujllata rijch'arerqa. (Gen.41:4)

Faraon rijch'arisqa, mosqoyninta sut'inchayta munarqa, manataj aterqachu. Manataj pipis kirqachu yanapanampaj, jinamanta ujtawan puñuykakapullasqataj. Ñawirina 5-7 chijllaykunapi mosqoyninta willasqanta:

Chay qhepata ujtawan puñuykorqa; chaypeqa waj jinatañataj mosqokullarqataj. Chaypi rikorqa sumachaj trigo umasta uj wiñayllamanta wiñasqanta. Chayllamantataj wiñasqanku qanchis ch'aki umas, inti llojsimuynejmanta jamoj wayraj ch'akichisqasnin. Chaykunataj chay qanchis sumachaj trigo umasta mikhuykusqanku. Jinallapi Faraonqa rijch'ariytawan, reparakorqa chayqa uj mosqoy kasqanta. (Gen.4:5-7)

Qanchis ch'aki trigo umas llojsimusqanku, sumachaj trigo umasmanta, chantá chay ch'aki umastaj sumachaj umasta ch'onqaykuspa chinkachisqanku. Kay iskay mosqoykunawan t'ukuspa, Faraonqa mask'asqa pillapis sut'inchana. Q'ayantin mask'an pichus mosqoyninta sut'inchayta atinman chayta, manataj taripanchu. Rikuna 8 chijllaypi, Faraon mosqoyninta rimarin, manataj pipis sut'inchayta atishankuchu:

Q'ayantin paqarenqa may llakisqa karka; chayrayku wajyacherqa tukuy yatirista, yachayniyojkunatawan tukuy Egiptomanta. Chaywampis Faraon chay mosqokusqanta willajtintaj, ni mayqenninku sut'inchayta aterqankuchu imastachus niyta munasqanta chay mosqokusqan. (Gen.41:8)

Faraonta sirvisharqa ñawpajpi rikurqanchej chay vinota jaywaj runa, uyarerqa faraonpa mosqoyninta, mana sut'inchayta atishasqankutapis. Chay qanchis wakas, chanta qanchis trigo umas, ima niytataj munan? Nispa Faraonqa watusharqa tukuy yatirisman, yachaysapasmampis. Tukuy paykunataj mana sut'inchayta aterqankuchu. Kunan rikuna 9 chijllayta:

Chaymantaña vinota jaywajkunaj kurajninku Faraonman nerqa: Ajá, kunan yuyarikuni imatachus mana allinta ruwasqaymanta. (Gen.41:9)

Kay vino jaywajkunamanta kurajqa, ujllata yuyarerqa imaynatachus Jose mosqoyninta sut'incharqa, chanta yanapamanta manu kasqanta reparakurqa. Imaynapitaj kunankama qonqapurqari? Diospa yuyasqanman jina, kay vinota jaywaj runaqa Faraompa mosqoyninta mana sut'inchayta atishajtinku, rimarin Jose mosqoyninta unayña sut'inchasqanmanta. Chanta rimarillaraqataj Joseman manu kasqanta, chaypi yanapasqanrayku. Jose atinman mosqoyniniykita sut'inchayta, noqamampis sut'inchawarqa, carcelmanta orqomuy willasunampaj, nerqa Faraonman. Kunan rikuna 10-14 chijllaykunata, Genesis qhelqamanta, 41 t'aqapi:

Qan, Faraon, maypachachus kamachisniykej contranta phiñarikorqanki, t'antata ruwajkunaj kurajnimpa contranta, noqaj contraytawan chaypacha, capitampa wasin carcelman wisq'achiwarqayku. Chaypacha paywan noqawan mosqokurqayku uj ch'isillapi, sapa ujniyku mosqokusqaykutaj niyta munarqa imachus kanawaykuta. Chayllapitaj karqa uj hebreo wayna; chay karqa capitampa kamachin. Payman willakorqayku mosqokusqasniykuta, paytaj sut'inchawarqayku, niwarqaykutaj imaschus noqaykupaj kananta. Kikintaj imastachus niwasqaykuman jina. Noqa kay ruwanayman kutiykapuni, chay ujtaj sipisqa karqa. Chayta uyarispa, Faraonqa Joseta carcelmanta wajyachimorqa. Payta orqhomorqanku uskhay uskhayta. Josetaj chujchanta k'utukchikorqa, jinaspataj p'achanta cambiakuytawan Faraonman rerqa. (Gen.41.10-14)

Egiptomanta Faraon, chayta uyariytawan, ujllata kamacherqa Joseta pusamunankuta, iskaynin mosqoyninta sut'inchanampaj, imaraykuchus llakikusharqa mana ima nisqanta yachaspa. Kay vinota jaywaj runapis kusikorqa, jinamanta Joseman manunta junt'ayta munasharqa. Joseta orqomunku carcelmanta, paytaj sumajta mayllakuytawan, sumajta p'achallikuspa ima pusachikorqa Faraompa ñawpaqenman. Chay chhika unaymanta carcelmanta llojsisharqa, Diosllapi suyaspa. Ajinata mana yuyasqanchej ratopi Diosnichejqay yanapakun, mana jayk'ajpis qonqawanchejchu. Noqanchej Diosmanta karunchakuspa juchaman urmanchej, chayrayku kunan pacha kutirikuy ancha munakuyniyoj Tata Diosman. Genesis qhelqamanta ñawirillaypuni sapa p'unchay, ajinamanta wakichisqa kanki jamoj wakichiyta uyarispa wiñanapaj, allillampi kawsakunaykipaj. Ari munasqa kawsaqey Tinkunakamallaña kachun, ama chinkapuychu ya.